

Pittaarungnarhiyut Hulaqutikhat uumani
“ANGIQHIMAYUMI” Niruarutimi

"ANGIQHIMAYUMI" niruarutimi uvani Nunakkut Niruarutimi tuniniaqtuq haamlatkunnun atanniqtuitjutimik niuvvaalirnikkut haamlagiyauvikmi nunanik. Naunaraluaqtillugu ilihimayaami tamainnik inirutinik uumani nutaami atanniqtuitjutimi, una titiraq naunaiyaqniaqtait ilangit aallanqutirniit niriuqtauyukhat, ilanginniklu qanuritjutikhanik hivunighani.

Tamaita nunallaat aallangayut hulaqutiyauniaqtullu aallakkiikkut. Qanuriliuruti imaakiaq inugiangnirni, haamlatkunni nunagiyainni, tahamaniininginniklu manimayut kitkunnun niuvigaghainnun aallanguqtirniaqta hulaqutia “ANGIQHIMAYUMI” niruarnirmi qanurittuni ayurnaqtut naunaiyariami.

Ataani titiraqhimayuq pittaarniarungnarhivut hulaqutikhat uumani “ANGIQHIMAYUMI” niruarnirmi uvani Nunakkut Niruarutimi. Hapkuat hulaqutikhat ihumagittiaqtauyukhat uqautigiyaulutiklu tamainnin tigummitjutiqaqtunin ihumaliurutaularaangat apirhuuti. “ANGIQHIMAYUMI” niruarniq piqarniaqtuq hulaqutinik tatja akiliqtuiplutik atuqtunun, taapkununga piyumayut nunanik, haamlatkunnun, Nunavut Kavamatkunnunlu taapkununga maligakkut ihariagiyaalirutinun.

Hulaqutit Akiliqtuiplutik-atuqtunun ukunungalu Hivunikhani Niuvirumayuni

- Pivikhaqarniaqtuq tatja akiliqtuiplutik akiliqtuiplutik-atuqtunun aallanguqtirlugit akiliqtuiplutik nunanik atuqhimayamiknik (“akiliqtuiplutik-atuqhimayamiknik titiraqaqtut”) uumunga nanminirilirlugu nuna (“nanminiriyauliqtuq”). Kihimi, ilangit nunat ayurnavyaktunik pitjutiqaqtut qanuriliurutinik kinguvatittaatait niuvirniit hapkunani nunani. Naunaikutat una iglu tunngakpat hanianiittumun nunagiyayumun ahinun nunamulluunniit. Atuqtuq akiliqtukhauyuq qauyihaffaarnirmut ihuarhailunilu hanianiitumi naminiqaqtumun nunanik-atuqhimayumun hivuagut nanminiqarniq nuutittauttaaqtinngu taaffumunga.
- Nunavutip Kamisinaa aulahimmaarniaqtuq tuniluni nutaanguqtirilunilu Kamisinamin akiliqtuiplutik-aturutainnun taimailiupakhimanikkut hivuani. Taimainniarungnarhivuqlu haamlatkut aulahimmaarniarungnarhivut tuninikkut nutaanguqtirnikkullu akiliqtuiplutik-aturutainnik amigaittunun piqutigiyayunun, kihimi atanniqtuitjutiqarniaqtullu niuvrutigiyaaamik nunanik. Nunanik atuqtipkainiq nivvaaniqluunniit nunanik havaktauyukhaq maliklugit nunallaani nunakkut aulapkaitjutainni maligait. Hapkuat maligait aallanguqtiqtauliqtukhauniaqtut.

- Piniit maninik akiliqtuutikhanik niuviqtauhimayuni nunani ayurnaitqiyaulirniaqtuq taimaatut hivitunighaa aturutikhaanik aallanguqtitauriaqanginmat, taimaitut hivitunikhaa aturutikhaanik tallimanik ukiunik avatquhimayukhaungmat uumannga iglumun-akiliqtuutikhamin. Maniqarviit havaqatigiqpiarniaqtait nunaqaqtut, tukitjutiqarluni haamlatkut Nunavutip Kamisinaaluunniit tuninitjutiqaghalimaiqniaqtut angirutinik maninik akiliqtuutikhanun.
- Haamlatkut akitutilaaqtipkaqpaktait nutaat piliuqtauhimayut nunakhat tunnganiqarhuni piliuqtuanikkut akiinnin, malikhugit nunallaani nunakkut aulapkainikkut maligainni ukunanilu GN-kut Nunakkut Maligainni. Kinguagut haamlatkut niuvrutaanin nunanik, akinga nunaup ihumaliuqtauniaqtuq talvuuna niuvvaavikni akitutilaanginni. Una tukihitjutiqaaqtuq niuviqti niuviqtaaqtuq nunamik haamlatkunnin uvani piliurnikkut akiinni, igluliurluni nunami, niuvrutigilugu nuna nutaamik igluqaliqtuq uvani niuvvaavikni akitutilaanginni. Taimaatut niuvvaavikni akitutilaangit nunami akitutqiyaukpat talvannga piliurnikkut akiinnin, hivulliq niuviqti maniliurniaqtuq niuvrutiffaarutaani nunami. Nunallaani tapkuat nanminiutingurniani akiliqtugap akiliqtuitjutit atuqtauyut, atuqtiuyi tatja atanniqtuitjutiqaaqtuq nappaqtiriami nunami nuutirlugulu atuqtaminik uvani niuvvaavikni akitutilaanginni. Nanminiqarni nunamik pittaarniqlu maniliurnikkut ukunannga niuvvaavikni akitutilaanginni nunani pipkainiarungnarhivut uuminnga hulinirmik niuvirnikkut, piliurnikkut niuvvaanikkullu nunanik takunnarhiyuummiqvalirluni.
- Nunakkut niuvvaaniit aulaqtiyuummiarniarungnarhivut nunallami piangaiyarnianik piliurlunilu nakuuyumik pituqtinik niuvvaanirni.
- Niuviqtaarniq haamlatkunni nunanik piniarungnarhivuq nutaanik maniliurutikhanik nunallaani angikliyuummiqtirlugillu piangaiyarnikkut hilitjutikhanik havaaghatigullu uuktuqvikhanik. Ilanginni nunallaani, nanminiriyauyunik maniliqtuutit pimmarigharniarungnarhivaa manimaniq nunanik pivallialiuqtauyukhanik piqarlunilu nakuuyunik hulaqutinik tuninikkut akikhainnilu iglughani havakvikhaniklu igluni.
- Tatja Nunavunmi maligat pipkaitjutiqangittut Nunalipaayaanik Iqaluit Haamlatkunnilu atuqyautjutinik nunagiyauvakhimanikkut kiklighaqarutinik ukunani niuvvaanikkut haamlatkunni nunainni. Una tukihitjutiqaaqtuq inuit timiqutilluunniit hilataanin Nunavut niuviqtaaqtuq nunanik. Maligakkut aallanguqtirniit ihariagiyauniaqtut piyaanginni haamlatkut ihumaliuriamiknik pinikkut kikliqaqtillugit niuvirniit nunat tunnganiqarlutik nunagiyauhimanikkut.

Hulaqutit Haamlatkunnu

- Niuvvaani nunanik nutaanguniaqtuq havaktakhaq haamlatkut havaktakhait havakhimmaarhutik tatja nunakkut aulapkaitjutikkut havakpaktainni ayuirhaqyummiqtittariaqarlugillu haamlatkunni havaktiit.
- Haamlatkunni katimayiit ihumaliuqtukhauyut kitut haamlatkunni nunait niuviqtauyuaaqtut ukuningalu havagutikhainnilu qanittukhainnilu niuvvaanirm.
- Haamlatkut aallanguqtiriaqaqtakhait nunakkut aulapkainikkut maligaghait ilauyaangani niuvvaanikkut haamlatkunni nunanik. Taamna nunakkut aulapkainikkut maligak piliuqtaaqtuqlu havagutikhanik aallanguqtirnikkut akiliqtuiplutik-aturutainnik titiraqaqtut uumunga nanminiriyauliqtumun. Haamlatkut ihumagiliuqtukhallu qanuqtut utiqtiffaarniaqqat akiinnik pitjutiqaqtu tahapkunani pitjutini.
- Nunavunmi, tamaita nunallaat piqaqtut avikturutikhatigut maligamik pikaivaktait haamlatkut amirnikkut nunakkut aturutikharniinnik pivallialiurnikkullu. Taimaitpangittuq 20-ni ukiuni qaangiqhimaliqtuni talvani hivulliqpaami nunakkut niruarnikkut. Haamlatkut aulahimmaaqpaktut amiriplugit nunakkut aturutikharniit pivallialiurnikkullu nuna niuvviqtauhimaliraangat.
- Avikturutikhatigut maligat ihivriuqtauyukhauyungnarhiyut pipkaiyaami nunallaat hulitjutiqaqtukhat amiriyaami tamaita pivallialiurniit.
- Haamlatkut niuvrutihimalirumigit nunat, haamlatkut huliaghairutiqaqtuq hivunighani qanuriliurutainni nunanik-nanminiqaqtuuni. Haamlatkut tuninitjutiqaghalimaittut angirutinik nuutirniitigut akiliqtuiplutik-aturutainnik. Una qayumiktinniaqtait nuutirutiit kihimi ayurnarhiyuummiqtinniarunarhiyaa haamlatkunnut piniarhimanikkut akiliqtauhimangittunik atuganik, taaksinik aallanikluunniit atuganik inungnin nunallaamingni.
- Haamlatkunni Nunanik Aulapkaiyii munarihuirniaqtait akiliqtuiplutik-aturutainik nungulvikhait, nutaanguqtirnik akiliqtuiplutik-aturutainik pinahuarnikkulluunniit atugat akiliqtuiplutik-aturutainik ukununga akiliqtuiplutik-aturutinun himmautihimayut nanminirilirlugu nuna (nanminiriyauliqtuq). Taimaalu, akiliqtuiplutik-aturutainik tuyuriaqangilimaiqtut haamlatkunut angirutikhaanun, qayumiktiyuummirutauyuq nuutirnikkut havagutainnik. Una mikhilaarutiniaqtuq titiraliqinikkut munariyakhainnik haamlatkunni.
- Inuit nanminirigumigit nunaktik, amiriliqpiarniarungnarhivaa talvanga akiliqtuinikkut-aturutinin. Pitjutiqarniarungnarhivuq ilanginni nanminiqaqtuuni munarittiarlirlugit piqutimiknik pitjutiniaqtuqlu nakuuyumik hulaqutinik nunallaami. Unalu pitjutittaaqtuqlu ilanginni nanminiqaqtuuni "hapummilirlugit" nunamiknik tahamungauliqtunin,

unaguutigivaktunin, ukunangalu taimaninin atuqpagutainnin imaakiaq haamlatkut apqutainnin ikaarviinnin kiklinganik nanminiriyauyumi. Taimaatut avikturhimanirni maligaaq kiutjutiqaraluarhuni ilanginnik unaguutigiyauyumnun tahamuunaaliqpaktunun, haamlatkut piyukhauniarungnarhivut ihuarhainikkut qauyiharnirnik ihuarharlugilluunniit tahamuunaarniqarniit talvani haamlatkut apqutaa, marharvikhaq ilurhaliurhimayuq, pauwatuutikkut napariaq tahamuunaaliqpaktut qauyihaqtauhimayumi nunagiyauyumi. Hapkuat pilluarutiqaqpaktut utuqqautqiyaunirni ilanginni nunallaani.

- Havaaghaqayuummiqtittiniaqtut haamlatkunni pivallialiurnikkut havaktinun maliktipkainikkut nunallani hivunikhaliurutini nunaniklu aulapkaitjutikkut maligaghainni.
- Pitjutiqaqtaaqtuq amigaiquummirhimayunik inungnin ihumagittialirnirnik ilauyumanirniklu pivallialiurnikkut ihumagiyauyuni.
- Haamlatkut piyaaqtut niuvrutigilugit angauyunik nunanik pivallialiurtimun ukununga nanminiriyauyukhanun nunanik pivallialiurtauyukhat. Haamlatkut ilihimayukhat taapkuat nunat pivallialiurtauhimayut ihuaqtumun aturutinik nakuuniqarnirnunlu, taapkuat nunakut tunirhainiit ihuaqtut aajikkiikniqaqtullu, taimaalu munariniit nunani tuniyaungittuq taaffumungainnarmun atauhiinnarmun pivallialiurtimun. Haamlatkut pihimaliqtukhat naunaiyaqpiarhimayunik maligutikhanik kiutjutikhatigut uuminga taapkunani nunakkut aulapkainikkut maligaghamikni.

Nunavunmi Maligat Maligaghanilu Hulaqutit

- Pitjutiukpat Nunakkut Niruarutimi “ANGIQHIMAYUMI” niruaruti, ihivriuktukhat tatja Nunavumi maliganik ukuninga GN-kut Maligaghainnik pipkainikkut haamlatkut pihimayut ihuaqtunik hilitjutikhanik pipkainikkut munarinikkullu niuvvaaniit haamlatkunni nunanik. Hapkuat titiraqhimayuq niuriuqtauhimayut aallanguqtirniit pitquyauhimayut:
 - Tatja, Nunavut piqangittuq maligamik pipkaiyaami Nunalipauyaanik Iqaluit Haamlatkunnilu atuqyautjutinik nunagiyauvakhimanikkut kiklighaqarutinik ukunani niuvvaanikkut haamlatkunni nunainni nutqaqtipkainikkut inungnik timiqutinikluunniit hilataanin Nunavuttip niuvirnikkut nunanik. Maligaliuqvik taimailiuriaqaqtukhavut maliganguqtirlugu naunaiyaqhimayuq maligaghaq aallanguqtirluguluunniit una **“Haamlatkunni Maligaaq”** unaluunniit **“Cities, Towns and Villages Maligaaq”** tuniyaami haamlatkunnun atanniqtuitjutikhanik piliuriamiknik nunagiyauyumnun maligutikhanik kiklikhaniklu. Maligat aallanguqtirhimaliqaqata, haamlatkut pigiaqaliqtut aallanguqtirlugit nunakkut aulapkainikkut maligamiknik maliktittaami nunagiyauyumnun kiklikhat.

- **“Nunait Pilaarutiqarvigiyayut Maligaaq”** aallanguqtiqtauyukhauyuqlu pipkaiyaami nuutipkainikkut nanminiriyaulirnikkut uumunga akiliqtuipuni-atuqtimun, piqaqqat maninik akiliqtuutikhanik titiraqhimayut uvani Nunakkut Titiraqahimanikkut Havakviani.
- **“Parnairnirmut Maligaaq”** aallanguqtiqtauyukhauyuqlu atuqtipkailiriami una Avikturhimanikkut Nunanik maliganik. Hapkuat maligat tuniniaqtut atanniqtuitjutikhanik haamlatkunnun imaalu GN-kut atanniqtuitjutinik amirinikkut avikturhimanikkut angirutikkut havagutinik ilauyullu malingninginnik nunallaap hivunighaanun, pitquinikkullu pivallialiuqtimik akiliqtuqulugu nappaqtirnirnun iliurarnirnunlu ihariagiyayuni havaktauyukhani (imaakiaq, apqutit, turhuat marharvikhat, itiqhaliurhimayut, aulapkaitjutit).
- GN-kut Nunakkut Maligait ihivriuqtauhimayukhat nutaanguqtirlugillu turaanganiqarlutik mighaagut ilanginnun ukunani Nanminiqaqtunik Nunanik Pivallialiurnirnik Haamlatkunni Nunanik.